

สี่แห่งประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่างและความขัดแย้งที่ต้องอยู่ร่วมกัน

Four Case of Experience on the Differences and
Conflicts which Have to Live Together

ดร.ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์*

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่างและนำไปสู่ความขัดแย้งของชนกลุ่มน้อยกับรัฐใน 4 กรณี คือ จีนเจียง ศรีลังกา อาเจะห์ และมินดาเนา โดยใช้กรอบความคิดเรื่องความสัมพันธ์ต่อประชาคมการเมืองตามตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองของเดวิด อีสตัน (1965) และเสริมด้วยแนวคิดกระบวนการ "สันติสนทนา" ของชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2555) จากนั้น จึงสังเคราะห์บทเรียนแห่งความขัดแย้งขึ้นเป็นข้อสังเกตได้ 16 ประการ รวมทั้งการนำเสนอบทสรุปที่เป็นทางเลือกอันจำกัดของประเทศไทย ต่อการจัดการปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย

คำสำคัญ

จีนเจียง ศรีลังกา อาเจะห์ มินดาเนา วิธีแห่งสันติภาพ

Abstract

This paper presents some experiences on the differences which lead to the violence between the minority and state of four cases. There are Xinjiang, Sri Lanka, Aceh, and Mindanao. The conceptual framework used in this study comes from David Easton (1965)'s concept on defuse support of the political community which is on "the system analysis approach" and be added with the concept of "Peace dialogue process" of Chaiwat Satha-anand (2555). Then, it has the four experiences synthesized into sixteen observation notes. Finally, it presents a summary of the limited choices that Thai state may use some of them to develop a policy for solving the occurring violence in the southern of Thailand.

Keywords

Xinjiang, Sri Lanka, Aceh, Mindanao, Peaceful way

*อาจารย์ประจำสำนักวิชาพื้นฐาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร จังหวัดชุมพร
E-mail: kpphaibo@kmitl.ac.th

บทนำ

ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญหลายประการ แต่หนึ่งในนั้น ก็คือ การเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น และการมองว่าความแตกต่างนั้น เป็นความสวยงามของการอยู่ร่วมกันได้ อย่างไรก็ดี หากมีความขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้นจากความแตกต่างนั้น ก็ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเครื่องมือในการตัดสิน แต่ในขณะเดียวกัน เสียงส่วนน้อยหรือคนส่วนน้อย ก็จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้คนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงคนส่วนน้อยโดยไม่เป็นธรรม และประชาธิปไตยที่กล่าวถึงอยู่นี้ ก็คือ ระบอบการเมืองที่เน้นความเป็นพหุนิยม (Pluralism) นั่นเอง

อย่างไรก็ดี ระบอบประชาธิปไตยในโลกสมัยใหม่ นอกจากจะมีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยโดยตัวแทน (Representative Democracy) แล้ว ยังมีลักษณะที่น่าสังเกตอยู่อีกประการหนึ่ง ก็คือ เป็นระบอบการเมืองที่มีลักษณะไว้ระเบียบ เพราะเต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายของทั้งกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ฯลฯ แต่ก็ยังคงเป็นระเบียบอยู่ได้ ดังเช่นที่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2533, 2) ได้เคยนำเสนอไว้ว่า มีลักษณะเหมือนกับธรรมชาติของอะตอม คือ ยังคงตัวอยู่ได้ หรือมีลักษณะสองด้านที่ขัดแย้งกัน แต่ก็อยู่ร่วมกันได้ ดังเช่น “หยินและหยาง” ตามคติความเชื่อแบบลัทธิเต๋า ที่เชื่อในเอกภาพของความแตกต่างกัน ที่สามารถส่งเสริมหรือเกื้อกูลกันของสิ่งที่ตรงกันข้ามนี้ได้ หรือมีลักษณะเหมือนดังแสง ซึ่งเป็นทั้งอนุภาคและคลื่นไปพร้อม ๆ กันก็ได้

ด้วยเหตุที่ประเทศในโลกที่สามในปัจจุบันนี้ ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงเหตุผลของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ อันเกิดจากพัฒนาการแห่งความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อลัทธิจักรวรรดินิยมได้มอดคลายตัวลง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ผลที่เกิดขึ้น ก็คือ ทำให้สังคมบางแห่งมีกลุ่มคนที่แตกต่างกันอย่างมากมาย ทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา แบบแผนของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ แต่ก็ต้องมาอยู่ร่วมกันในระบบของสังคมการเมืองเดียวกันโดยปราศจากความสมัครใจ ซึ่งหากมองในแง่ดีแล้ว สิ่งนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นพหุนิยมที่สวยงามนั่นเอง แต่หากในอีกด้านหนึ่งของเหรียญเดียวกันนี้ ความแตกต่างดังกล่าว ก็อาจจะก่อให้เกิดเป็นปัญหาได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะหากพิจารณาในด้านการเมืองแล้ว อาจจะพัฒนาไปเป็นความขัดแย้ง อันเกิดจากความกดดันในการดำเนินชีวิตด้วยเหตุผลประการทั้งปวง และเมื่อต้องการปลดปล่อยตนเอง (Liberation) ออกจากสภาวะเช่นนั้น ความรุนแรงก็อาจจะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ แต่อย่างไรก็ดี สิ่งนี้ก็ตรงกันข้ามกับหลักการของความแตกต่างที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสวยงามของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างสิ้นเชิง

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่างอันนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองโดยใช้ความรุนแรง ระหว่างรัฐกับชนกลุ่มน้อยภายในรัฐนั้น ใน 4 กรณีศึกษา (แม้ว่าในบางแห่งจะมีได้อยู่ในบริบทของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือบางแห่งเป็นประเทศในโลกที่สอง ก็ตาม) คือ จีนเจียงซูในสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มกบฏพยัคฆ์หมิฟ้อแลมในศรีลังกา ขบวนการอาเจะห์เสรีในอินโดนีเซีย และกลุ่มแนวร่วมโมโรในมินดาเนา ฟิลิปปินส์ โดยหวังว่าข้อมูลทั้งสองที่สังเคราะห์ขึ้นได้ จากความขัดแย้งทั้งสองฝั่งนี้ จะเป็นประโยชน์ได้ไม่มากนักน้อย ต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาเป็นมาตรการหรือนโยบายเพื่อการยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบริเวณต่าง ๆ ของโลกนี้ โดยเฉพาะหากจะเป็นประโยชน์เพียงแค่เล็กน้อยก็ตาม ต่อการใช้บรรเทา

ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยได้ ก็จะเป็นความมุ่งหวังของทั้งผู้เขียนและของคนไทยทุกคน ที่ต้องการให้ความรุนแรงยุติลงโดยเร็ว

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การใช้ความรุนแรงในที่ต่าง ๆ ทั่วโลกนี้ เป็นไปตามคำทำนายของ Huntington (1996) ในหนังสือชื่อดังของเขาคือ "Clash Civilizations Remaking World Order" ที่ทำนายไว้ว่า ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ก็คือ ความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม อันเป็นรากเหง้าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารยธรรมของโลกตะวันตกและอารยธรรมของกลุ่มประเทศที่เหลืออยู่ (The West and the Rest) หรือกรณีการปะทะกันของโลกอิสลามและโลกตะวันตก (Islam and the West) ดังหลักฐานที่สามารถพิสูจน์คำทำนายของ Huntington ได้ คือ เหตุการณ์การก่อการร้าย 9-11 สงครามในอิรัก สงครามในอัฟกานิสถาน นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่า ชนกลุ่มน้อยในบางประเทศ ได้หันมาเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับในอัตลักษณ์ของกลุ่มตน และเรียกร้องให้รัฐบาลยินยอมให้พวกเขาได้ปกครองตนเอง หรือไกลไปจนถึงการเรียกร้องปลดแอกเพื่อการเป็นเอกราช

การทำความเข้าใจกับการต่อต้านอำนาจรัฐของชนกลุ่มน้อย สามารถอธิบายได้ในแง่ของการไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง ตามตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมือง (Political System Analysis Approach) ดังจะได้กล่าวต่อไป

ตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองและการไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง

ตามแนวทางการวิเคราะห์ระบบการเมืองของ Easton (1965) ได้นำเสนอไว้ว่า ภายในระบบการเมืองใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบไปด้วย 3 หน่วยใหญ่ ๆ คือ 1) เจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Political Authorities) อันได้แก่ รัฐบาลและเครื่องมือของรัฐบาล 2) ระบบการเมืองการปกครอง (Political Regime) และ 3) ประชาคมการเมือง (Political Community) คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน มีความรู้สึกจงรักภักดีต่อหน่วยทางการเมืองเดียวกัน เช่น รู้สึกว่าเป็นคนไทย เป็นต้น โดยระบบการเมืองจะทำหน้าที่ในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม (Authoritative Allocation of Values for a Society) อาทิ สถานะทางสังคม ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้กับส่วนต่าง ๆ ในสังคมการเมืองนั้น

ในการทำงานของระบบการเมืองจะมีลักษณะเป็นพลวัต ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) อันได้แก่ การเรียกร้องความต้องการ (Demands) และการให้ความสำคัญสนับสนุน (Supports) 2) ปัจจัยนำออก (Output) อันได้แก่ นโยบายและการตัดสินใจ (Policy and Decisions) 3) การทำงานของระบบการเมือง (A political System) 4) กระบวนการสะท้อนกลับ (Feedback) และ 5) สิ่งแวดล้อมของระบบการเมือง (Environment)

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่บทความนี้ให้ความสนใจ ก็คือ การให้ความสำคัญสนับสนุน (Supports) ของประชาชนต่อระบบการเมือง อันเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้า ซึ่งหมายถึง การกระทำเพื่อการเกื้อหนุนหรือค้ำจุนระบบการเมืองนั้น แต่ในทางตรงกันข้าม ก็ยังหมายถึง การฝ่าฝืนหรือขัดขวางระบบการเมืองก็ได้เช่นกัน หรือการไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนนั่นเอง โดยปกติแล้ว การสนับสนุนแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ การสนับสนุนเฉพาะเรื่อง (Specific) หรือเฉพาะบางนโยบายหรือการตัดสินใจของระบบ และการสนับสนุนทั่วไป (Diffuse) อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนของสมาชิกในระบบการเมือง จะมีได้ 3 ส่วน คือ การสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง การสนับสนุนต่อระบบการเมืองการปกครอง และการสนับสนุนต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง

โดยในที่นี้ จะกล่าวถึงเฉพาะการสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง อันหมายถึง การยินยอมหรือการยอมรับว่าเป็นพวกเดียวกัน อาศัยอยู่ร่วมกัน หรือมีการร่วมมือร่วมใจกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการทำงานของระบบการเมือง จะมีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamics) แต่ในบางครั้ง ก็อาจจะเกิดความตึงเครียด (Stress) ขึ้นมาได้ อันเกิดจากสาเหตุใหญ่ ๆ ใน 2 ประการ คือ 1) ระบบเกิดความตึงเครียด เพราะมีการเรียกร้องที่มากเกินไป (Demand Input Overload) ซึ่งมีวิธีการแก้ไข อาทิเช่น การใช้อุดมการณ์เพื่อนำมากล่าวอ้างมิให้มีการเรียกร้องเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

แต่ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อประชาคมการเมือง ก็คือ 2) ความตึงเครียดที่เกิดจากการขาดการสนับสนุน ซึ่งเกิดจากปัจจัยนำออกทำงานล้มเหลว (Output Failure) ซึ่งในที่นี้ จะกล่าวถึงเฉพาะวิธีการแก้ไข เพื่อให้เกิดความสนับสนุนต่อประชาคมการเมืองเท่านั้น อันได้แก่ 1) การออกกฎหมายมิให้มีการแบ่งแยกดินแดน 2) การใช้กระบวนการของการกล่อมเกล้าทางการเมือง (Political Socialization) เพื่อสร้าง ถ่ายทอด และดำรงรักษาให้สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อประชาคมการเมืองนั้น ๆ นอกจากนั้น ยังมีวิธีการอื่น ๆ ได้แก่ 3) การใช้นโยบายผสมผสานกลมกลืน (Assimilation) คือ การพยายามทำให้คนกลุ่มน้อย ได้ผสมผสานกลมกลืนเป็นเหมือนกับคนกลุ่มใหญ่ของสังคม โดยละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มตนเองไป จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของคนส่วนใหญ่ 4) การใช้นโยบายบูรณาการ (Integration) คือ ยอมให้คนกลุ่มต่าง ๆ ยังคงมีความแตกต่างกันในทางเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนาของกลุ่มตนเองอยู่ต่อไปได้ ในลักษณะที่อยู่ร่วมกัน แต่ก็ยังคงรักษาความแตกต่างของกลุ่มตนเองเอาไว้ โดยทั้งหมดมีความจงรักภักดีกับประชาคมการเมืองเดียวกันร่วมกัน 5) การใช้นโยบายการโยกย้ายประชากร (Population Transfer) เมื่อไม่สามารถทำการผสมผสานกลมกลืนหรือการบูรณาการชนกลุ่มน้อย เพื่อให้เข้ากับประชาคมการเมืองได้ ก็จะบังคับให้อพยพโยกย้ายออกไปจากประชาคมการเมืองนั้น 6) การใช้นโยบายการบังคับกดขี่เอาไว้ (Subjugation) เป็นการกดขี่ชนกลุ่มน้อยเอาไว้ เพื่อมิให้มีโอกาสท้าทายระบบของคนส่วนใหญ่ได้ และ 7) การใช้นโยบายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Extermination)

จากรายละเอียดของตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมือง ดังที่ได้นำเสนอมาโดยสังเขปข้างต้นนี้ ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ชนกลุ่มน้อยที่ทำการต่อต้านรัฐ ก็มีความหมายเดียวกันกับกาไม่ยอมให้การสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง (ซ้ำยังได้กระทำการต่อต้านอีก ซึ่งย่อมที่จะต้องต่อต้านระบอบการเมืองการปกครองและเจ้าหน้าที่ทางการเมืองด้วย เช่นเดียวกัน) แม้ว่ารัฐจะได้พยายามครอบงำ (Hegemony) คนกลุ่มนี้ เพื่อเรียกร้องความสนับสนุนด้วยหลากหลายวิธีการแล้วก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายห้ามการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งหากใครฝ่าฝืน ก็จะมีฐานะเป็นกบฏ การใช้การกล่อมเกล้าทางการเมือง เพื่อธำรงรักษาระบบ (Pattern Maintenance) ของคนส่วนใหญ่เอาไว้ ตามแนวคิดของ Parsons (1951) รวมทั้งการพยายามใช้นโยบายการผสมผสานกลมกลืน เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเหมือนพวกเดียวกันกับคนกลุ่มใหญ่ แต่วิธีหลังนี้ กลับทำให้ชนกลุ่มน้อยรู้สึกที่รัฐได้พยายามทำลายอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเองลงไป ทำให้สูญเสียความเป็นตัวตน ความมีอยู่จริงของกลุ่มชาติพันธุ์วรรณา ซึ่งคนเหล่านี้มีความภาคภูมิใจอย่างเหนียวแน่นกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเอง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อสังคมการเมืองในระบบประชาธิปไตย (หรือรัฐที่ได้รับผลกระทบจากกระแสของการทำให้เป็นประชาธิปไตย Democratization) ให้ความสำคัญและความเคารพต่อความเป็นพหุนิยม ดังนั้น นโยบายบูรณาการจึงถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่อให้คนที่มีความแตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองเดียวกันได้ โดยยังคงรักษา

ความแตกต่างอันเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มเอาไว้ อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ของความแตกต่างทั้ง 4 กรณี ดังที่จะนำมาเสนอต่อไปนี้ ก็เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการพยายามใช้นโยบายการผสมผสานกลมกลืนและนโยบายการบูรณาการ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ และยังเป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ไม่มีกรณีใดเลย ที่ชนกลุ่มน้อยจะปฏิเสธอำนาจรัฐด้วยการแบ่งแยกดินแดนไปได้โดยสำเร็จ เพราะรัฐย่อมที่จะรักษาสถาผลประโยชน์สูงสุดของรัฐเอาไว้ นั่นคือ "ความมั่นคงแห่งรัฐ" เป็นประการสำคัญ ซึ่งตรงกับสิ่งที่ Machiavelli (1513) เรียกว่า "เหตุผลแห่งรัฐ - Raison d'Etat" นั่นเอง อย่างไรก็ตาม กรณีที่ไปได้ไกลที่สุด ก็เพียงแค่การเป็น "เขตพื้นที่ที่ปกครองตนเอง" เท่านั้น ในบางกรณี

อย่างไรก็ดี นอกจากตัวแบบการวิเคราะห์ระบบการเมืองกระแสหลักของ Easton (1965) ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการไม่ใช้ความรุนแรง (Nonviolence) ของนักวิชาการด้านสันติศึกษา (Peace Study) ของไทย ประกอบเพิ่มเติมไว้ด้วย กล่าวคือ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2555) ได้พยายามให้คำแนะนำทางวิชาการและเรียกร้องให้ยุติความรุนแรง อันเกิดขึ้นจากความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชนกลุ่มน้อยที่พยายามต่อต้านอำนาจรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ด้วยการใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เรียกว่า "กระบวนการสันติสนทนา" ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การเข้าถึงซึ่งความเข้าใจกันและการสร้างความไว้วางใจต่อกัน อันมีความหมายใกล้เคียงกันกับการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) คือ การมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับโลก เชกเชกเดียวกันกับที่อีกฝ่ายหนึ่งมองเห็นและรู้สึกนั้น โดยผู้ที่เข้าร่วมในกระบวนการสันติสนทนาจะต้องมั่นใจว่ายังมีทางเลือกอื่น ที่นอกเหนือไปจากการใช้ความรุนแรง และทั้งสองฝ่ายต้องการที่จะรักษาและร่วมกันเสริมสร้างทางเลือกที่วุ่นนี้ ผ่านการทำความเข้าใจในเหตุผลและโลกของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ซึ่งชัยวัฒน์ ได้ให้คำยืนยันไว้อย่างมั่นใจว่า "กระบวนการสันติสนทนายังน่าจะช่วยเปิดพื้นที่ให้กับผู้ที่นิยมแนวทางสายกลางภายในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ในขณะที่เดียวกันก็อาจทำให้คนที่มีความคิดสุดโต่งในกลุ่มพวกเขา อ่อนกำลังลงด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง กระบวนการสันติสนทนาจะทำหน้าที่เป็นดังพื้นที่ซึ่งทรงพลังอำนาจให้กับความเป็นไปได้อื่น ๆ ที่อาจจะบรรเทาโศกนาฏกรรมแห่งความรุนแรงที่กำลังเกิดขึ้นในภาคใต้ได้โดยที่สุด"

อนึ่ง ก่อนที่จะได้นำแนวคิดของชัยวัฒน์ ข้างต้นนี้ ไปอภิปรายร่วมกับกรณีของเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในตอนท้าย จะได้ขอเสนอประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่างและความขัดแย้งกรณีสำคัญ ๆ ในต่างประเทศทั้งสี่แห่ง ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

สี่แห่งแห่งประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่างและความขัดแย้งกรณีจีนเจียงซู ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

"จีนเจียง" ประกอบไปด้วยชนเผ่าที่แตกต่างกันหลากหลาย ด้วยเหตุที่พื้นที่ของเมืองได้ตั้งอยู่บนเส้นทางสายไหมในอดีต อันเป็นที่บรรจบกันของอารยธรรมจีน อินเดีย อิสลาม และกรีกโรมัน ดังนั้น คนส่วนใหญ่ในพื้นที่แห่งนี้ จึงมีรูปร่างหน้าตาที่คล้ายคลึงกับฝรั่งหรือพวกแขกขาวและนับถือศาสนาอิสลาม อันหมายถึง "ชาวอุยกูร์" ในขณะที่ "ชาวจีนฮั่น" ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐประชาชนจีน กลับกลายเป็นคนกลุ่มน้อยในพื้นที่แห่งนี้

ภาพที่ 1. ชาวจีนอุยกูร์ในจีน

ที่มา : <http://www.jihadforjannah.com/bp5files/chinese%20-%20eid%20gansu,%20lanzhou%20>

30sep08-2.jpg

เมื่อปี พ.ศ. 2487 ได้เกิดกลุ่มกบฏซึ่งนำโดยชาวยูเกอร์ ได้รวมตัวกันประกาศเอกราชไม่ขึ้นต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกต่อไป โดยตั้งเป็นรัฐใหม่ขึ้น ในชื่อว่า "สาธารณรัฐเตอร์กิสถานตะวันออก" รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน จึงได้ใช้กำลังทางทหารเพื่อปราบปรามกลุ่มกบฏอย่างรุนแรง และพยายามใช้วิธีการผสมผสานกลมกลืน (Assimilation) ทางวัฒนธรรมด้วยการปฏิเสธตัวตนของชาวยูเกอร์ แต่ก็ต้องได้รับการตอบโต้จากกลุ่มกบฏด้วยการก่อความไม่สงบขึ้นเป็นระยะทั้งบนดินและใต้ดิน (เมธัส อนุวัตรอุดม, 2555)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2492 ทางกรจีน จึงได้หันมาใช้นโยบายประนีประนอมกับชนกลุ่มน้อยนี้ แทนที่การใช้นโยบายบังคับอย่างแข็งกร้าวเช่นเคย โดยได้ยอมรับในอัตลักษณ์ของชาวยูเกอร์และพัฒนานโยบายทั้งในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อลดแรงต่อต้าน ดังนั้นซินเจียง จึงได้รับการปลดปล่อยในที่สุด (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2555ก)

สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือ การยินยอมให้จัดตั้ง "เขตการปกครองตนเองซินเจียงยูเกอร์" ขึ้นมา โดยกำหนดให้ประธานเขตการปกครองตนเอง ซึ่งต้องเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีน ต้องเป็นชาวยูเกอร์ ด้วยเหตุผลคือ เพราะเป็นผู้ที่เข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่แห่งนี้ และให้รองประธานฯ เป็นชาวจีนฮั่น เพื่อเป็นหลักประกันและเป็นตัวแทนของชาวจีนฮั่น ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในพื้นที่ซินเจียงด้วย นอกจากนี้ ยังมีนโยบายที่รัฐบาลจีนได้หันมาผ่อนปรนกับชาวยูเกอร์อีกหลายประการ อาทิ การให้สิทธิพิเศษทางการศึกษากับเยาวชนชาวยูเกอร์ ด้วยการเพิ่มคะแนนการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย การยินยอมผ่อนปรนให้ครอบครัวชาวยูเกอร์ในเขตเมืองมีลูกได้ 2 คน และในเขตชนบท มีลูกได้ 4 คน ซึ่งตามกฎหมายของจีน จะกำหนดให้แต่ละครอบครัว มีลูกได้เพียงแค่ 1 คนเท่านั้น การส่งเสริมทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวยูเกอร์ เพื่อเป็นแรงดึงดูดทางด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนและการจ้างงานในซินเจียง เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการยินยอมให้ใช้ภาษายูเกอร์ ซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรอาหรับ บนป้ายต่าง ๆ ของเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นป้ายชื่อสถานที่ราชการ ป้ายจราจร ป้ายประชาสัมพันธ์ โดยให้ภาษายูเกอร์อยู่เหนือภาษาจีน โดยมองว่าสิ่งนี้ มิใช่ประเด็นทางการเมืองในเรื่องความมั่นคง แต่เป็นเรื่องของวิถีแห่งการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่มากกว่า (เมธัส อนุวัตรอุดม, 2555)

ภาพที่ 2 เขตการปกครองตนเองซินเจียงยูเกอร์
ที่มา : <http://www.muslimthai.com/>
[muslimthai/main/printa...](http://muslimthai.com/main/printa...)

ในปัจจุบันนี้ "ซินเจียงยูเกอร์" จึงเป็นเขตปกครองตนเอง 1 ใน 5 แห่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน และอีก 4 แห่ง คือ กวางซีจ้วง (กวางสี) ทิเบต (ซีจ้าง) มองโกเลียใน และหนึ่งเฉียนหุย ซินเจียงยูเกอร์ มีพื้นที่ครอบคลุมถึง 1 ใน 6 ของประเทศ หรือประมาณ 1,660,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นเขตการปกครองที่ใหญ่ที่สุดของจีน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 เมือง 70 อำเภอ และ 844 หมู่บ้าน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2555ก)

กรณีกลุ่มกบฏพยัคฆ์หมิฟอแลม ในศรีลังกา (อภิญญา ดิสสะมาน, 2555)

ความรุนแรงในลักษณะสงครามกลางเมือง ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกา มีสาเหตุสำคัญมาจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ประกอบกับความแตกต่างทางชนชั้นและรายได้ของชาวสิงหลและชาวมิฟ โดยชาวสิงหลเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งมีประชากรประมาณร้อยละ 74 ในขณะที่ชาวมิฟ เป็นคนกลุ่มน้อย ซึ่งมีประชากรเพียง

ประมาณร้อยละ 18 ของประเทศ ความขัดแย้งของคนสองเชื้อชาตินี้ ได้เริ่มขึ้นเมื่อศรีลังกาได้รับเอกราชในปี พ.ศ. 2491 เป็นต้นมา

กล่าวคือ ชาวทมิฬอยู่ในฐานะชนชั้นนำในสังคม เพราะว่ามีการศึกษาที่ดีกว่าชาวสิงหล ดังนั้น จึงควบคุมเศรษฐกิจของประเทศเอาไว้ได้ ในขณะที่ชาวสิงหลโดยส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ใช้แรงงานหรือชนชั้นล่างของสังคม ต่อมา ในปี พ.ศ. 2499 ได้เกิดความรุนแรงขึ้น เมื่อรัฐบาลประกาศให้ภาษาสิงหลเป็นภาษาราชการและบังคับให้ทุกโรงเรียน จะต้องสอนหนังสือด้วยภาษานี้ รวมทั้งการพยายามผลักดันให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ ชาวทมิฬ ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู เกิดความไม่พอใจขึ้น เพราะจะทำให้ชาวสิงหลได้เปรียบทางเศรษฐกิจและการเมือง ชาวทมิฬจึงร่วมกันเดินขบวนต่อต้านคัดค้าน และเรียกร้องให้แบ่งแยกดินแดนของชาวทมิฬทางตอนเหนือของเกาะ ออกเป็นรัฐอิสระ ซึ่งต่อมา ได้มีการก่อตั้งกองกำลังติดอาวุธในชื่อว่า “กลุ่มพยัคฆ์ทมิฬ” ขึ้น

จากนั้นในปี พ.ศ. 2526 ได้เกิดการต่อสู้อย่างรุนแรงในบริเวณ “คาบสมุทรจาฟนา” อันเป็นพื้นที่ของพวกทมิฬ และมีการสู้รบติดต่อกันเรื่อยมา โดยกลุ่มกบฏที่สร้างปัญหาให้กับรัฐบาลศรีลังกามากที่สุด ก็คือ “กลุ่มแบ่งแยกดินแดนพยัคฆ์ทมิฬอีแลม - Liberation Tigers of Tamil Eelam” โดยได้ทำการต่อต้านรัฐบาลด้วยการก่อวินาศกรรมในกรุงโคลัมโบและในเมืองใหญ่หลายแห่ง ในขณะที่รัฐบาล ก็ใช้กำลังทางทหารตอบโต้อย่างรุนแรง เพื่อทำการปราบปรามกลุ่มกบฏ อย่างไรก็ตาม แม้ในปี พ.ศ. 2543 จะมีกระบวนการเจรจาหยุดยิงเกิดขึ้น โดยประเทศนอร์เวย์ได้เข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง ซึ่งมีการลงนามในสัญญาในอีก 2 ปีต่อมา แต่การเจรจาดังกล่าว ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่ไว้วางใจกัน จนในที่สุด “ประธานาธิบดีมหินทรา ราซปักษา” ก็ตัดสินใจใช้นโยบายในการปราบปรามกลุ่มกบฏอย่างรุนแรง

จนในที่สุด ก็สามารถสังหารหัวหน้ากลุ่มกบฏ คือ “นายเวฬุพิลัย ประภาการัน” พร้อมบุตรชายได้ และทำการประกาศชัยชนะเหนือกลุ่มกบฏ เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 แต่ก็อาจจะยังมีข้อขัดแย้งอย่างถาวร เพราะชาวทมิฬนอกประเทศศรีลังกา อาจจะก่อกบฏหรือวินาศกรรมขึ้นอีกก็เป็นได้

ภาพที่ 3 หัวหน้ากลุ่มกบฏพยัคฆ์ทมิฬอีแลม
ที่มา : http://newsimg.bbc.co.uk/media/images/45789000/jpg/_45789415_prabhakaran_atp466index.jpg

กรณีขบวนการอาเจห์เสรีหรือกัม ในอินโดนีเซีย (สถาบันพระปกเกล้า สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล, 2551)

จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งในอาเจห์ซึ่งตั้งอยู่บริเวณทางตอนเหนือของเกาะสุมาตรา ก็คือ ในปี 1949 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนเธอร์แลนด์ได้ลงนามในสัญญายกพื้นที่อาเจห์ให้เป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย โดยมีได้ถามถึงความสมัครใจของประชาชนในพื้นที่แห่งนี้ ต่อมาจึงมีการพยายามต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชขึ้นในปี 1953 โดย “กลุ่มดาร์อุล อิลลาม-Darul Islam” และถัดมาอีกหกปี ประธานาธิบดีของอินโดนีเซีย ก็ได้ยอมรับในหลักการที่ให้อาเจห์มีฐานะเป็นพื้นที่พิเศษ (Special Region Daerah Istimewa) โดยมีอิสระในการปกครองตนเองในด้านศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า หลักการดังกล่าวนี้ มิได้มีการนำมาปฏิบัติจริง ดังนั้น จึงทำให้ชาวอาเจห์ เกิดความไม่พอใจ ไม่ไว้วางใจรัฐบาล และมองว่ารัฐบาลไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา

ต่อมาในปี 1971 เหตุการณ์ได้เลวร้ายลงไปอีก เมื่อมีการค้นพบน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในบริเวณจังหวัดอาเจะห์ โดยกิจกรรมนี้ได้ทำรายได้ให้กับรัฐบาลอย่างมหาศาล แต่พื้นที่ของอาเจะห์กลับได้รับความเสื่อมโทรมทางสังคมและมีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาทำงานอย่างมากมาย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจขึ้น ประกอบกับประชาชนในอาเจะห์ ต้องการที่จะรักษาอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างไปจาก “คนขาว” เอาไว้

จึงนำไปสู่การก่อตั้ง “ขบวนการอาเจะห์เสรี หรือ กัม - Gerakan Aceh Merdeka” ขึ้นในปี 1976 ซึ่งนำโดย “ฮาซัน ดิ ตีโร- Hasan di Tiro” เพื่อการปลดปล่อยอาเจะห์จากรัฐบาลอินโดนีเซีย ด้วยเหตุผลคือ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการจัดสรรทรัพยากรและรายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ค้นพบ รวมทั้งความรู้สึกที่ว่า ต้องถูกบีบบังคับภายใต้การปกครองของรัฐบาลกลาง จนทำให้อัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวอาเจะห์ ไม่ได้รับการยอมรับและเสมือนถูกปฏิบัติ ดังเป็นพลเมืองชั้นสอง

ต่อมาในปี 1989 รัฐบาลอินโดนีเซีย ได้ประกาศให้อาเจะห์ เป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางทหาร ทำให้มีการใช้ความรุนแรง จนเกิดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นอย่างกว้างขวาง เป็นเหตุให้ประชาชนในอาเจะห์หันมาสนับสนุนฝ่ายกัมมากยิ่งขึ้น ในปี 2002 รัฐบาลและฝ่ายกัม ได้ทำข้อตกลงเพื่อยุติความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (Cessation of Hostilities Agreement) แต่ถัดมาอีก 1 ปี ข้อตกลงดังกล่าวนี้ ก็ต้องหยุดชะงัก เพราะรัฐบาลได้ประกาศกฎอัยการศึก และใช้ปฏิบัติการทางการทหารอย่างรุนแรง เพื่อกวาดล้างทำลายฝ่ายกัมให้หมดไป

อย่างไรก็ดี ในปี 2005 ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) กันอีกครั้ง ที่กรุงเฮลซิงกิ โดยมีศูนย์ Crisis Management Initiatives ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจา โดยมีสาระสำคัญดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ อาเจะห์เป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ให้คณะผู้บริหารของอาเจะห์มีอำนาจในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะภายในของอาเจะห์ แต่ยกเว้นทางด้านกิจการต่างประเทศ การป้องกันประเทศ ความมั่นคงแห่งชาติ การเงินการคลัง และการศาสนา ซึ่งทั้งหมดนี้ ให้เป็นอำนาจของรัฐบาลกลาง อาเจะห์จะได้รับส่วนแบ่งรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ร้อยละ 70 มิติที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของตนเอง อันรวมไปถึงการมี “ธงชาติ” เป็นของตนเองด้วย แต่ฝ่ายกัมทั้งหมด จะต้องยอมปลดอาวุธทั้งหมดที่มีอยู่ ภายหลังจากการลงนามนี้ และที่สำคัญก็คือ กำหนดให้สหภาพยุโรปและภาคีอาเซียน ทำหน้าที่จัดตั้งหน่วยงานเพื่อติดตามการปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในอาเจะห์ ตามข้อตกลง

กรณีแนวร่วมโมโร ในมินดาเนา ฟิลิปปินส์ (ชลัท ประเทืองรัตนา, 2551, 70-77)

ความขัดแย้งและความรุนแรงในมินดาเนา เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในยุคสมัยจักรวรรดินิยมที่ประเทศมหาอำนาจ คือ สเปนได้เข้ามาอ้างสิทธิ ยึดครองพื้นที่แห่งนี้ และได้เกิดการต่อต้านจากประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามโดยเฉพาะชนเผ่าโมโร และต่อมาก็ถูกรบครอบครองโดยสหรัฐอเมริกา (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2555ข) แต่ความขัดแย้งและความ

ภาพที่ 4 จังหวัดอาเจะห์ทางตอนเหนือของเกาะสุมาตรา
ที่มา : http://image.ohozaa.com/ih/map_of_sumatra.jpg

รุนแรงที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ ระหว่างชาวมุสลิมกับรัฐฟิลิปปินส์ เกิดขึ้นมาตั้งแต่การก่อตัวของกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front - MNLF) ขึ้น ในปี 1960 และติดตามมาด้วยกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยมุสลิมโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) ในปี 1984 อันมีผลให้ในระยะเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมา มีผู้เสียชีวิตจากการสู้รบในกรณีนี้ไปแล้วประมาณ 120,000 คน และสูญหายอีกประมาณ 1 ล้านคน โดยระหว่างความขัดแย้งนี้ก็มีกระบวนการของการเจรจา พุดคุย และไกล่เกลี่ยของคนกลาง ระหว่างการสู้รบกันไปด้วย เพื่อนำไปสู่สันติภาพ โดยในที่สุด ก็ได้เป็นข้อตกลงร่วมกัน คือ “เขตการปกครองตนเองของชาวมุสลิมในมินดาเนา” แม้ว่าในทางปฏิบัติก็ไม่ค่อยจะราบรื่นนัก ทำให้ไม่อาจเกิดสันติภาพอย่างถาวรขึ้นได้

มูลเหตุของความขัดแย้งดังกล่าว เกิดจากความไม่เป็นธรรม อันเป็นผลสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์แห่งการเข้ายึดครองของทั้งสเปนและสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุดยุคจักรวรรดินิยมแล้ว มินดาเนาได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของฟิลิปปินส์ ซึ่งชาวมุสลิมมองว่า มิได้เป็นการยินยอมของพวกเขา และนอกจากนั้น การอยู่ภายใต้การปกครองของฟิลิปปินส์ ก็ทำให้ชาวมินดาเนาได้รับความไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็น การรับบริการสาธารณะพื้นฐาน ปัญหาความยากจน และที่สำคัญก็คือ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการถือครองที่ดินระหว่างชาวคริสต์กับชาวมุสลิมในพื้นที่ ดังนั้นจึงนำไปสู่การเรียกร้องเพื่อแบ่งแยกดินแดนจากฟิลิปปินส์ โดยกลุ่มกบฏแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร ซึ่งในเวลาต่อมา กลุ่มนี้ได้ยินยอมเปลี่ยนชื่อเรียกร้องใหม่ เป็นการมอบอำนาจในการปกครองตนเอง ภายใต้รัฐบาลฟิลิปปินส์เท่านั้น ภายใต้ “ข้อตกลงตริโปลี - Tripoli Agreement” ด้วยการไกล่เกลี่ยของคนกลาง คือ ประเทศลิเบีย (ซึ่งเป็นสมาชิกของ OIC) หลังจากที่มีการสู้รบได้เกิดการสูญเสียขึ้นอย่างมากมาย

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มินดาเนา กลายเป็น “เขตการปกครองตนเอง” อันประกอบไปด้วย 13 จังหวัดและ 9 เมือง แม้ว่าภายหลังเมื่อชาวคริสต์ในมินดาเนา ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการต้องอยู่ภายใต้กฎหมายมุสลิม จึงทำให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ หลีกเลี่ยงที่จะทำตามข้อตกลงตริโปลี จนเป็นเหตุให้เกิดการสู้รบขึ้นตามาอีก ต่อมา มีการลงนามในข้อตกลงสันติภาพขึ้นอีกครั้ง เมื่อปี 1996 ซึ่งมีเนื้อหาให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงตริโปลี โดยให้จังหวัดที่มีมุสลิมมากที่สุด 5 จังหวัด คือ มากินดาเนา ลานาเดลซู ซูลู ทาวิ-ทาวิ และบาซัน เป็นเขตปกครองตนเอง แต่ก็ยังมีปัญหาตามมาอีก อาทิเช่น การว่างงานและความยากจนของชาวมุสลิมในมินดาเนา และที่สำคัญ ก็คือ มิซุฮารี ซึ่งเป็นแกนนำของกลุ่มกบฏ ได้ถูกจับกุมในปี 2007 จึงเกิดการสู้รบกันอีกครั้ง ระหว่างกองกำลังของ MNLF กับรัฐบาลฟิลิปปินส์

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ปี 1984 ก็ได้เกิดกลุ่มต่อต้านใหม่ในนาม MILF ซึ่งนำโดย ซาลามัต ฮาซิม ที่กลุ่มนี้ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งเป็นเพียงเขตการปกครองตนเองเท่านั้น แต่ต้องการให้ภาคใต้ของฟิลิปปินส์ทั้งหมดเป็นรัฐอิสลาม อย่างไรก็ดี ได้มีการเจรจาระหว่างกลุ่มนี้ กับรัฐบาลฟิลิปปินส์ขึ้น 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี 1997-2003 โดย MILF ยืนยันเป้าหมายในการแยกตัวเป็นเอกราช ในปี 2000 กองกำลังของฟิลิปปินส์ได้เข้าโจมตีกองกำลัง Abubakar และค่ายต่าง ๆ ของ MILF ทำให้ผู้นำกลุ่มได้ประกาศ “ทำจิตต์” (สงครามศาสนา) ต่อรัฐบาลฟิลิปปินส์ ซึ่งนำไปสู่การสู้รบที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ต่อมาในปี 2001 มาเลเชียได้เข้ามาเป็นคนกลางในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย ทำให้ได้ข้อตกลงร่วมกันขึ้น คือ จะต้องยอมรับในเกียรติภูมิและอธิปไตยของฟิลิปปินส์ ไม่มีการแบ่งแยกดินแดนและการขอเป็นเอกราช ต้องประกันสิทธิของบังซาโมโร (ชาวมุสลิม) เสมือนเป็นประชาชนของฟิลิปปินส์ และทั้ง MILF และ MNLF ควรร่วมแรงร่วมใจเพื่อแก้ไขปัญหาและต่อต้านการใช้ความรุนแรงทางทหารของขบวนการโมโร

โดยการเจรจาจนได้ข้อตกลงร่วมกันนี้ ได้ดำเนินคู่ขนานไประหว่างที่ทั้ง 2 ฝ่ายสู้รบกัน หลังจากเหตุการณ์นี้ ทำให้ได้ข้อตกลงที่ว่า การปกครองตนเอง จะมีพื้นที่ 5 จังหวัดเดิม และรวมกับอีก 6 เมือง ที่จะขยายเป็นเขตการปกครองตนเองเพิ่มขึ้นมา ซึ่งก็ทำให้เกิดความกังวลของชาวคริสเตียนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่เกรงว่า จะต้องสูญเสียที่ดิน ที่ตนเองครอบครองอยู่ อันนำไปสู่การเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในหมู่บ้าน ที่มีชาวคริสเตียนมากกว่า ก็ไม่เห็นด้วย ที่จะต้องถูกปกครองโดยชาวมุสลิม ซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่า ในที่สุด เหตุการณ์ก็กลับมาเลวร้ายอีกเมื่อ ชาวคริสเตียนได้นำเรื่องขึ้นฟ้องศาล ว่าข้อตกลงที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ทำกับกลุ่ม MILF ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จากนั้นในปี 2008 ศาลฎีกา ก็ได้ตัดสินว่าเป็นจริงตามนั้น จึงส่งผลให้ข้อตกลงดังกล่าว ย่อมไม่มีผลในทางปฏิบัติ และนำไปสู่การสู้รบของทั้งสองฝ่ายตามมา

ภาพที่ 5 มินดาเนาทางตอนใต้ของหมู่เกาะฟิลิปปินส์
ที่มา : http://a2.sphotos.ak.fbcdn.net/hphotos-ak-snc6/200334_172139412833130_133877076659364_360630_1159392_n.jpg

ข้อสังเกตบางประการจากบทเรียนแห่งความขัดแย้ง

จากการทบทวนประสบการณ์ว่าด้วยความแตกต่าง อันนำไปสู่ความขัดแย้ง ทั้ง 4 กรณีศึกษาข้างต้นนี้ ทำให้สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นภาพของบทเรียนแห่งความขัดแย้งได้ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ปัญหาของความขัดแย้ง ระหว่างคนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลของแต่ละประเทศ ล้วนแล้วแต่เกิดจากความแตกต่าง ทั้งทางด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรัฐได้พยายามรวมคนกลุ่มน้อยเหล่านี้ เข้าไว้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยนโยบายการผสมผสานกลมกลืน (Assimilation) หรือการบูรณาการ (Integration) ก็ตาม แต่ที่แย่มากที่สุด ก็คือ นโยบายการบังคับกดขี่ (Subjugation)

2) นโยบายการผสมผสานกลมกลืนหรือนโยบายการบูรณาการที่รัฐพยายามนำมาใช้กับคนกลุ่มน้อย เพื่อรักษาบูรณภาพแห่งรัฐเอาไว้ กลับทำให้คนกลุ่มน้อยรู้สึกได้ว่า รัฐพยายามที่จะปฏิเสธและทำลายอัตลักษณ์ อันนำภาคภูมิใจของกลุ่มตนเองลง หรือพยายามที่จะกลืนชนชาติและเผ่าพันธุ์ไปในที่สุด

3) เมื่อคนกลุ่มน้อยมีความรู้สึก ว่า รัฐต้องการทำลายอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเองลง หรือรู้สึก ว่า ถูกปกครองด้วยการบีบคั้น (Subjugation) และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ ก็จะมีความต้องการที่จะปลดแอกหรือปลดปล่อยตนเอง (Liberation) จากการครอบงำ (Hegemony) ของรัฐนั้น

4) เขตการปกครองตนเอง หรือ “เขตพื้นที่ที่ปกครองตนเอง” เป็นทางออกของการรวมขอมประนีประนอมระหว่างรัฐกับคนกลุ่มน้อย ที่จับอาวุธขึ้นสู้ เพื่อการต่อต้านอำนาจรัฐ แต่รัฐก็ต้องมั่นใจได้ว่า “เอาอยู่” โดยการใช้กลไกมาตรการ และนโยบายต่าง ๆ เพื่อทำการปกครอง เหนือบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐไว้ให้ได้ และผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของรัฐ ย่อมที่จะเป็น “ความมั่นคงแห่งรัฐ” เป็นประการสำคัญ

5) รัฐต้องพยายามใช้มาตรการและนโยบาย เพื่อการลดช่องว่างของความแปลกแยก (Alienation) และความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ภายในรัฐลงให้ได้ โดยเฉพาะ “ความแปลกแยกทางการเมือง” ที่จะนำไปสู่ความคิดเรื่อง “ความเป็นอื่น - Otherness”

6) บทเรียนของการบังคับให้ใช้ “ภาษาราชการ” หรือ “ศาสนาประจำชาติ” กลับทำให้เกิดความกดดันขึ้น กับคนกลุ่มน้อยอย่างหนักหน่วงและรุนแรง เพราะเป็นที่น่าสังเกตได้ว่า “ภาษาและศาสนา” ถือว่าเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังเช่นในกรณีของชาวทมิฬ ในศรีลังกา ที่ได้เกิดความรุนแรงขึ้นโดยทันที อย่างไรก็ตาม หนทางแห่งการเปิดกว้างในกรณีของ “เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์” ของจีน โดยมองข้ามความมั่นคงแห่งรัฐไป ทั้ง ๆ ที่เป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ ด้วยการอนุญาตให้ใช้ภาษาของคนอุยกูร์ ซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรอาหรับ ในพื้นที่ซินเจียงได้อย่างเป็นทางการ ก็ทำให้สามารถลดแรงกดดันนี้ ลงไปได้

7) ธรรมชาติแห่งการสู้รบใด ๆ ก็ตาม ล้วนแล้วแต่ ทำให้เกิดความสูญเสียขึ้น ทั้ง 2 ฝ่าย อย่างรุนแรงและอย่างมหาดล ทั้งผู้ที่สมัครใจสู้รบเองโดยตรงและประชาชนตาต้า ๆ ที่ต้องพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย

8) วิธีแห่งการเจรจา ด้วยการมี “คนกลาง” ที่ทั้ง 2 ฝ่าย พึงพอใจหรือไว้วางใจ จงทำให้ยอมพุดคุยกันได้ มีประโยชน์ต่อการยุติความขัดแย้งลงได้

9) ผลแห่งลัทธิจักรวรรดินิยม ที่คลี่คลายตัวลง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำมาซึ่งปัญหาใหม่ ในเรื่องดินแดนของรัฐ (ประเทศ) ต่าง ๆ ภายหลังจากการได้รับการปลดปล่อยเป็นเอกราช

10) ในกระบวนการแห่งการจัดสรร “สิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม” ภายในรัฐ ให้กับคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (Authoritative Allocation of Values for Society ตามคำของ Easton, 1965) จะต้องมีการแบ่งปันอย่างเสมอภาค และยุติธรรม ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

11) วิธีแห่งการใช้ความรุนแรง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้เลย แต่การเจรจากลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งควรจะมีการเจรจาในระหว่างที่มีการสู้รบกันไปด้วย โดยตลอดเวลา เพื่อการยุติความรุนแรงจะได้เร็วยิ่งขึ้นได้ โดยไม่ต้องรอเวลาและเสียเวลาไปอย่างเปล่าประโยชน์

12) หากมีการเจรจาก่อขึ้นและตกลงกันได้แล้ว ควรจะต้องมีการลงนามในข้อตกลงสัญญานั้น อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และพร้อมกันนี้ จะ ต้องมี “คนกลาง” ที่ทั้งสองฝ่ายเกรงใจ คอยทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติตามข้อตกลง อันเป็นข้อสรุปจากการเจรจากันด้วย

13) “เขตปกครองตนเอง” อาจมีได้ แต่จะต้องไม่มีการแบ่งแยกดินแดนอย่างเด็ดขาด ดังเช่นในกรณีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและอินโดนีเซีย

14) การสังหารหรือการจับกุมคุมขังฝ่ายปรปักษ์ จะนำมาซึ่งความรุนแรงเพื่อตอบโต้ได้ในทันที แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารหรือการสังหารหัวหน้ากลุ่มกบฏได้ ในกรณีของกลุ่มพหุคัมทมิฬฟีแลมในศรีลังกา แม้รัฐจะสามารถประกาศชัยชนะได้ แต่ผู้ร่วมขบวนการคนอื่น ๆ ก็ยังคงมีอยู่ทั้งในและนอกประเทศ

15) “การปะทะกันระหว่างอารยธรรม” ที่แตกต่างกัน ตามคำทำนายของ Samuel P. Huntington (1996) ได้เกิดขึ้นจริง อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

16) หากรัฐไม่สามารถใช้หลักนิติศาสตร์ คือ ใช้กฎหมายที่มีอยู่ เข้าปราบปรามผู้ที่ต่อต้านอำนาจรัฐได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น และการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในการปกครอง บางที “การใช้หลักรัฐศาสตร์” อันว่าด้วยการผ่อนปรนประนีประนอม ก็มีได้เสียหลายใด ๆ ดังกรณีของทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและอินโดนีเซีย เป็นต้น

ตารางที่ 1 แบบแผนแห่งประสบการณ์ความขัดแย้ง

ประเด็น	จีน	ศรีลังกา	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
คู่ปรปักษ์กับรัฐ	คนลัทธิเหมาในพื้นที่จีนเจียง	คนเชื้อสายทมิฬ ที่ก่อตั้งเป็นกลุ่มพยัคฆ์ทมิฬฮิแลม	ขบวนการอาราเจะห์เสรีหรือกัม	กลุ่มแนวร่วมโมโร 2 กลุ่ม คือ MNLF และ MILF
สถานภาพ	คนกลุ่มน้อยของประเทศ แต่เป็นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ของเมืองซินเจียง	เป็นคนกลุ่มน้อย มีจำนวนร้อยละ 18 ของประเทศ	คนกลุ่มน้อยที่ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย โดยไม่มีการสอบถามถึงความสมัครใจ	คนกลุ่มน้อยต่างศาสนาในพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศ
ความแตกต่างทางกายภาพ/เผ่าพันธุ์/วัฒนธรรม	คล้ายคลึงฝรั่ง/ พวกแขกขาว	เป็นคนเชื้อสายทมิฬ	เป็นคนในพื้นที่ที่เคยมีสุดต่าน เป็นเจ้าผู้ปกครองรัฐอิสลามมาแต่โบราณ และมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ + ประวัติความเป็นมาของกลุ่มตนเอง และมีได้ถือว่าตนเองเป็นคนชวา	เป็นคนกลุ่มน้อยชาวมุสลิม
ความแตกต่างทางศาสนา	คนลัทธิเหมาถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มีข้อจำกัดทั้งทางด้านการเมืองและศาสนาภายใต้รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน	คนทมิฬนับถือศาสนาฮินดู ในขณะที่คนส่วนใหญ่คือคนสิงหลนับถือศาสนาพุทธ	นับถือศาสนาอิสลาม (เช่นเดียวกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ)	คนโมโรนับถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาคริสต์
ความกดดัน	ถูกปฏิเสธในอัตลักษณ์และการมีอยู่ของชาวลัทธิเหมา นโยบายการสมกลมกลืน	เคยอยู่ในฐานะชนชั้นนำในสังคมและมีอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่เกิดความเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการใช้นโยบายใหม่ของรัฐบาล คือ การกำหนดให้ใช้ภาษาสิงหลเป็นภาษาราชการ และให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ	ความรู้สึกว่าไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากการจัดสรรทรัพยากรและรายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งพบในพื้นที่ของอาราเจะห์ และรู้สึกว่าถูกบีบบังคับภายใต้การปกครองของรัฐบาลกลาง จนมีลักษณะเป็นพลเมืองชั้นสอง รวมทั้งการสูญเสียอัตลักษณ์ของตนเอง	เกิดจากการอยู่ร่วมกับคนคริสต์เตียน ที่มีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งปัญหาข้อพิพาทด้านการครอบครองที่ดินระหว่างคนมุสลิมและคนคริสต์เตียนในพื้นที่
เป้าหมาย	การแบ่งแยกดินแดนด้วยการจัดตั้งเป็นรัฐใหม่ในชื่อว่า "เดอริกิสถานตะวันออก"	การแบ่งแยกดินแดนเพื่อปลดปล่อยชาวทมิฬ	การแบ่งแยกดินแดนโดยการปลดปล่อยอาราเจะห์จากรัฐบาลอินโดนีเซีย	กลุ่ม MNLF ต้องการเพียงแค่ว่าพื้นที่ที่ปกครองตนเอง แต่กลุ่ม MILF ต้องการได้รับการปลดปล่อยจากฟิลิปปินส์ให้เป็นเอกราช
การตอบโต้จากฝ่ายรัฐบาล	ใช้ความรุนแรงด้วยกำลังทางทหารเข้าปราบปรามกลุ่มกบฏ			

ประเด็น	จีน	ศรีลังกา	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
การต่อสู้ของฝ่ายปักษ์	การก่อความไม่สงบทั้งบนดินและใต้ดิน	การก่อวินาศกรรมในกรุงโคลัมโบและเมืองใหญ่ ๆ	การต่อสู้กับรัฐบาลด้วยความรุนแรง จนเกิดเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการกระทำของฝ่ายรัฐบาล	การสู้รบจนมีผู้เสียชีวิต 120,000 คน และสูญหายถึง 1 ล้านคน
ผลของการต่อสู้	รัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนยอมประนีประนอมด้วยการยินยอมให้จัดตั้งเป็น "เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์" แต่ประธานเขตการปกครองต้องเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ที่เป็น คนอุยกูร์เท่านั้น	รัฐบาลเข้าปราบปรามกลุ่มกบฏอย่างรุนแรง และสามารถสังหารหัวหน้ากลุ่มกบฏลงได้ และประกาศชัยชนะเหนือกลุ่มกบฏอย่างราบคาบ	รัฐบาลยอมให้มีผู้บริหารของตนเองและบริหารจัดการภายใน และรัฐบาลยอมแบ่งรายได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ให้ร้อยละ 70	สามารถยุติการต่อสู้ได้จากการทำตามข้อตกลง คือให้ชาวมุสลิมได้เป็นผู้ปกครองพื้นที่ แต่คนคริสเตียนในพื้นที่ได้นำเรื่องข้อตกลงนี้ ไปฟ้องศาล และศาลได้ตัดสินว่า ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มโมโร ขัดต่อรัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ จึงยังคงเกิดความรุนแรงตามมาอีก
กระบวนการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้ง	(ไม่พบข้อมูลนี้)	มีประเทศนอร์เวย์ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มกบฏ	มีศูนย์ Crisis Management Initiatives ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มกบฏ และมีสหภาพยุโรปภาคีอาเซียนดูแลและเฝ้าสังเกตการณ์การปฏิบัติตามข้อตกลง	มีลิเบีย (ซึ่งเป็นประเทศสมาชิก OIC) ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจา จนได้เป็นข้อตกลงตริโปลี ภายหลังมีการละเมิดข้อตกลงตริโปลี และมาเลเซีย (OIC เช่นเดียวกัน) ได้เข้ามาเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย
สถานภาพของการยุติความรุนแรง	สามารถยุติการใช้ความรุนแรงลงได้	สามารถยุติการใช้ความรุนแรงลงได้ แม้ว่ายังไม่แน่นอน เพราะสมาชิกกลุ่มกบฏ ยังคงมีอยู่ทั้งในและนอกประเทศ	สามารถยุติการใช้ความรุนแรงลงได้	ยังไม่แน่นอน

บทสรุป

ผลแห่งการสร้างเอกภาพหรือบูรณาการทางการเมือง (Political Unity or Integration) อันหมายถึงกระบวนการของการนำเอากลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและสังคมที่อยู่กระจัดกระจาย ให้มารวมกันอยู่ในดินแดนแห่งเดียวกัน และการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โดยอาศัยการรวมตัวกันเช่นนั้น และกระบวนการนี้ในบางครั้งก็ถูกเรียกว่า เป็นการสร้างรัฐ-การสร้างชาติ (State and Nation Building) (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2541, 287) กลับทำให้คนกลุ่มน้อยรู้สึกได้ว่า ตนเองเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์ เกิดความคับข้องใจ รู้สึกว่าถูกอำนาจรัฐของคนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงและกดขี่บีบบังคับ (Subjugation)

แม้ว่ารัฐจะได้ใช้มาตรการและนโยบายต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความสนับสนุนทั่วไป (Defuse Support) ต่อประชาคมการเมืองแห่งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายห้ามแบ่งแยกดินแดน อันจะมีความผิดฐานเป็นกบฏ การกล่อมเกลางานการเมือง การผสมผสานกลมกลืน หรือการบูรณาการแล้วก็ตาม แต่ในที่สุด ก็จะทำให้เห็นว่า คนกลุ่ม

น้อยในทั้ง 4 กรณีศึกษานี้ กลับไม่ยอมรับในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ และพยายามต่อต้านอำนาจรัฐ จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรง อันนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างมากมายมหาศาลในทุกกรณี โดยเฉพาะใน “มินดาเนา ฟิลิปปินส์” ที่มีผู้เสียชีวิตถึง 120,000 คน และผู้สูญหายอีกประมาณ 1 ล้านคน

จากประสบการณ์อันเป็นบทเรียนที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้ แม้ว่าเหตุของความแตกต่างกันทางด้านบุคคล ภาวะ เศรษฐกิจ หรืออื่น ๆ ก็ตาม จะมีสิ่งเดียวกัน แต่ผลของการสังเคราะห์เป็นข้อสรุป ดังที่นำเสนอไปข้างต้นนี้ ก็สามารถนำมาปรับใช้ประกอบเป็นทางเลือก ที่ค่อนข้างจะจำกัดของรัฐ ต่อชนกลุ่มน้อย ที่ทำการต่อต้านอำนาจรัฐ โดยการใช้ความรุนแรง การก่อวินาศกรรม การทำร้ายผู้บริสุทธิ์ การทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การทำผิดกฎหมาย ฯลฯ ได้เช่นกัน

ทางเลือกที่วางนี้ ได้แก่ 1) การใช้กำลังทางทหารเข้าปราบปรามอย่างรุนแรง 2) การยินยอมให้เป็นเขตปกครองตนเอง (เขตพื้นที่ที่ปกครองตนเอง เหมือนดังเป็นประเทศราช ในสมัยโบราณ) ซึ่งก็ต้องอาศัยการเจรจา ที่จะต้องค้นหา ประเด็นที่จริง มาเจรจาด้วยให้ได้ 3) การให้คนกลาง (ประเทศหรือองค์การ) ทำหน้าที่ช่วยเหลือในกระบวนการเจรจา ไกล่เกลี่ย 4) การมีคนกลางคอยตรวจสอบการใช้ความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น หลังจากที่ได้เจรจากันได้แล้ว 5) คอย เพียงแค่ตั้งรับและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่อไป 6) อาศัยโชคช่วย เช่น มีภัยธรรมชาติ แผ่นดินไหว น้ำท่วม สึนามิ เข้า ถล่มพื้นที่ของผู้ก่อความไม่สงบ-ผู้ต่อต้านอำนาจรัฐ จนต้องเลิกร้างไปเอง จากความเสียหายที่ได้รับ

นอกจากทางเลือกที่ค่อนข้างจะจำกัด ดังที่นำเสนอไว้ข้างต้นนี้แล้ว ทางเลือกของ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2555) ที่นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความแตกต่างและความขัดแย้งที่ต้องอยู่ร่วมกันนี้ ด้วย “กระบวนการสันติสนทนา” น่าที่จะตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าวได้ดีทางหนึ่ง หรืออย่างน้อยก็น่าที่จะดีกว่าการตั้งรับและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่อไป ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ดังเช่นกรณีของหลักฐานเชิงประจักษ์ชิ้นใหญ่ ที่เกิดการวางระเบิดขึ้นในย่านธุรกิจใจกลางเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2555 ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ว่ากระบวนการสันติสนทนาได้เคยเกิดขึ้นหรือไม่กับกรณีทั้ง 4 แห่งในต่างประเทศ ที่หยิบยกขึ้นมากล่าวถึงข้างต้นนี้ ย่อมที่จะไม่น่าสนใจและไม่ สำคัญเท่ากับ ผู้มีอำนาจในรัฐและสังคมไทย จะได้ตัดสินใจทดลองใช้วิธีการดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง (หรืออาจจะเป็นส่วนสำคัญก็เป็นได้) ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือไม่ ดังเช่นที่ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2555) ได้กล่าวกระตุ้นไว้อย่างชัดเจนว่า “ในบริบทเช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องยืนยันและ/หรือนำเสนอกรอบนโยบายที่เป็นเอกภาพของภาครัฐเกี่ยวกับสันติสนทนา (Peace Dialogue) ในเวลาเช่นนี้ โดยเฉพาะเมื่อความรุนแรงในภาคใต้ขยายตัวและเข้มข้นขึ้นอย่างเห็นได้ชัด”

แม้ว่าด้วยวิธีการเช่นนี้ จะมีผู้คนในสังคมกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วยก็ตาม เพราะมองว่าน่าจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ขึ้นมาได้เลย แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้เขียนกลับมองว่า “สันติสนทนา” มุ่งที่เป้าหมายในเรื่องการเอาใจเขามาใส่ใจเรา อันหมายถึง การปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตรงกัน เข้าใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และหากประพจน์อมตะของ Easton (1965) ที่ว่า “การเมืองคือการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม” เป็นจริงในทุก ๆ กรณีแล้ว การจัดสรรบนเส้นทางของการเอาใจเขามาใส่ใจเรา อันหมายถึง ความชอบธรรมและความเป็นธรรม (ซึ่งเป็นคนละความหมายกันกับความยุติธรรม) ก็น่าที่จะนำเอาความสงบเรียบร้อยกลับคืนมาได้”

บนถนนแห่งความแตกต่างและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ ผู้เขียนมองว่า ความรุนแรงที่มีอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในปัจจุบัน เมื่อไม่สามารถระบุตัวผู้ก่อการได้ นั่นก็ยากเย็นต่อการแก้ปัญหาเดิมที และหาก

กลุ่มผู้ก่อการยังมีหลายกลุ่ม แตกกระสานซ่านเซ็น ออกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย แล้วแต่ละกลุ่มก็แข่งขันกันทำผลงานให้กับตนเอง โดยการมุ่งหน้าก่อความไม่สงบขึ้นอย่างต่อเนื่องและขยายวงพื้นที่ออกไป ก็น่าจะหมายถึง ความต้องการที่จะส่งสัญญาณให้องค์การภายนอก (หรือประเทศอื่น) ได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลาง ในการเจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อยุติความรุนแรง โดยการพยายามดึงให้หันไปจากอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ ให้ไปเป็นประเด็นของกิจการระหว่างประเทศไปให้ได้

อย่างไรก็ดี ด้วยสถานการณ์เช่นนี้ ผู้เขียนจึงค่อนข้างที่จะเชื่อตามที่แสงเพชร (2550, 9-10) ได้เคยวิเคราะห์ไว้ว่า “ความพยายามแบ่งแยกดินแดนมีอยู่จริง!” อันเป็นพัฒนาการของขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งปัตตานี (Barisan National Pembesaran Patani - BNPP) แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (Barisan Revolution National - BRN) และองค์การร่วมเพื่อกอบกู้อิสรภาพปัตตานี (Patani United Liberation Organization - PULO) แต่ที่แตกต่างกันคือ ขบวนการดังกล่าวข้างต้นนี้ เมื่อมีการเคลื่อนไหวและปฏิบัติการเสร็จ ก็จะมีการแถลงการณ์รับผิดชอบต่อการกระทำนั้น แต่ในปัจจุบันนี้ ความยากลำบากของประเทศไทย ก็คือ การระดมแนวร่วมผู้ก่อการไม่ได้ หรือระดมได้ แต่ก็ผิดตัว จึงทำให้การเจรจาไม่อาจจะเกิดขึ้นได้เลย นอกจากนั้น การพยายามใช้แนวทางสมานฉันท์และสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาตามนโยบายของรัฐบาล ฝ่ายตรงข้าม ก็ยังมองไม่เห็นรูปธรรมของความสมานฉันท์ที่ชัดเจนของสันติวิธีนั้น และเมื่อรัฐได้ใช้วิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง (อันเป็นที่สังเกตได้ว่า กรณีศึกษาทั้ง 4 กรณีดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ก็เป็นเช่นเดียวกันนี้) กลุ่มคนร้าย ก็ยิ่งต้องการสร้างสถิติการก่อเหตุให้มากและรุนแรงขึ้น ดังเช่นที่ แสงเพชร (2550, 16) ได้วิเคราะห์สรุปไว้อย่างชัดเจนว่า “คนร้ายต้องการสร้างสถิติการก่อเหตุให้มากที่สุด อันเป็นผลสืบเนื่องจากการแตกคอกันเอง ภายในกลุ่มแนวร่วมระดับพื้นที่ ดังนั้น หัวหน้าของแต่ละกลุ่ม จึงพยายามแสดงศักยภาพให้เห็นว่า รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ เพื่อให้ปัญหาขยายแดนภาคได้ กลายเป็นจุดสนใจไปทั่วโลก โดยมีจุดประสงค์ใหญ่ เพื่อโน้มน้าวให้องค์กรต่าง ๆ เช่น องค์การมุสลิมโลก หรือ UNHCR เข้ามาจัดการบริหารพื้นที่แทนรัฐบาลไทย เพราะควบคุมความรุนแรงไม่ได้ผล” และหากเป็นจริงดังว่านี้ ก็เท่ากับ รัฐจะต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตยต่อการจัดการกับกิจการภายในไป ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐยอมไม่ได้เลย เพราะธรรมชาติของรัฐย่อมต้องมีอธิปไตยทั้งภายในและภายนอก

ในการนำเสนอท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอนำเพลง “ชาติบ้านเมืองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์” ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ มาฝากไว้ ดังต่อไปนี้ (วาสนา นาน่วม, 2552, 170)

“ชาติบ้านเมือง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นชีวิตจิตใจของคนไทย เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของเรา ชาติบ้านเมือง เป็นสิ่งประเสริฐ เป็นถิ่นที่คนไทย ถือก่านิคมล้ำเนา เราต้องรักษาชาติของเรา ด้วยจงรักและภักดี ต้องร่วมกันเชิดชูชาติ พัฒนารักษาชาติ ให้มีศักดิ์ศรี ผู้ใดทรยศต่อชาติ คนอับปรียจงสิ้นชีวิตย่อยยับไป ขอพระสยามเทวาธิราช โปรดปกป้องคนรักชาติทุกสมัย ผู้ใดคิดไม่ดีจัญไร ขอจงพินาศไปในพริบตา”

เอกสารอ้างอิง

- ชลัท ประเทืองรัตนนา. (2551). "การสร้างสันติภาพในมินดาเนาฟิลิปปินส์: ประเด็นที่ควรพิจารณาสำหรับสังคมไทย" **ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8 (2), 70-77.
- ชัยวัฒน์ สกานันท์. (2555). สันติสนทนาในบริบทของความรุนแรงที่ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2555, จาก <http://www.isranews.org/south-news/>
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). **พินิจกับการเมือง สู่ทฤษฎีทั่วไปทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ติน ประยุทธ์พทธี. (2541). **การบริหารการพัฒนา: ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธัส อนุวัตรอุดม. (2555). **ชินเจียงโมเดล: การอยู่ร่วมกันของชนต่างชาติพันธุ์ตามแบบฉบับจีน**. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/>
- วาสนา นาน่วม. (2552). **ลับ ลวง พราง ฉบับมหากาพย์ "มนต์ดำ-เหลือง-แดง"**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โพสต์บุ๊กส์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2555ก). **เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์**. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2555, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2555ข). **มินดาเนา**. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2555, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>
- สถาบันพระปกเกล้า สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล. (2551). **บทวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Conflict Analysis) : กรณีอาละห์ ประเทศอินโดนีเซีย**. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/>
- แสงเพชร (นามแฝง). (2550). **ย้อนรอยปมประวัติศาสตร์ รัฐปัตตานีไฟใต้ที่ยังไม่ดับ**. กรุงเทพฯ: ไพลิน.
- อภิญา ดิสสะมาน. (2555). **การจัดการความขัดแย้งในสังคมที่ยึดเชื้อเปรียบเทียบกรณีศรีลังกากับสามจังหวัดชายแดนใต้**. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.kpi.ac.th/kpith/>
- Easton, David. (1965). **A framework for political analysis**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Huntington, Samuel P. (1996). **Clash civilizations remaking world order**. New York: Simon & Schuster.
- Machiavelli, Niccolo. (1513). **The prince**. (Translated by W.K. Marriott, first included in Everyman's Library in 1908, and printed in 1992). London: David Campbell Publishers.
- Parson, Talcott. (1951). **The social system**. New York: Free Press.